

1983/84:76

Tisdagen den 7 februari

Kl. 15.00

I § Justerades protokollet för den 30 januari.

2 § Svar på frågorna 1983/84:269 och 274 om föreslagen skattekontroll med biträde av postverket

Anf. 1 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Mot bakgrund av att 1983 års folkbokföringskommitté enligt uppgifter i massmedia föreslagit att brevbärarna skall samarbeta med folkbokföringsmyndigheten för att kontrollera medborgarnas bostadsadresser har följande frågor ställts till mig.

Margit Gennser har frågat om jag avser att vidta någon åtgärd för att förhindra att skattemyndigheterna använder sig av utbyggda angiverisystem av den typ som föreslagits i samarbete med postverket. Elver Jonsson har frågat om jag är beredd att medverka till att skattemyndigheterna inte skall få utnyttja brevbärarna för att registrera postverkets kunder. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Folkbokföringen har stor betydelse för den enskildes rättigheter och skyldigheter i samhället. Var en person är bosatt är t. ex. avgörande när det gäller bostadsbidrag och beskattning. Under senare år har felaktiga uppgifter om bosättning utnyttjats i ökande grad i bidrags- och skattesammanhang. 1983 års folkbokföringskommitté har till uppgift att bl. a. söka finna lämpliga former för kontrollen av att folkbokföringens uppgifter stämmer överens med den verkliga bosättningen.

Kommittén har kommit fram till att man bör genomföra en försöksverksamhet i Göteborgsområdet för att undersöka om postens uppgifter om tillfälliga eftersändningar är av värde i detta sammanhang. En sådan försöksverksamhet skulle innebära endast att posten vidarebefordrade uppgifter om tillfälliga eftersändningar till folkbokföringsmyndigheterna. Brevbärarna skulle således inte medverka i försöksverksamheten.

Det finns sedan länge ett informationsutbyte mellan postverket och folkbokföringsmyndigheterna i fråga om bosättningsuppgifter. Enligt

*Om föreslagen
skattekontroll med
biträde av post-
verket*

folkbokföringskungörelsen skall nämligen postanstalt sända mottagna anmälningar om permanenta adressändringar på grund av flyttning till folkbokföringsmyndigheten i inflyttningssorten.

I fråga om den nu berörda försöksverksamheten är att märka att de sekretessbestämmelser som gäller för postverket normalt inte hindrar att uppgifter om enskildas adresser lämnas ut. Var och en som begär det kan alltså regelmässigt få upplysningar om adresser från posten. Dessa regler om offentlighet för adressuppgifterna beslutades så sent som år 1982 av en enig riksdag med det klart uttalade syftet att uppgifterna skulle få användas i olika verksamheter utanför posten, bl. a. i inkassoverksamhet.

Jag ser mot bakgrund av de förhållanden som jag nu har redogjort för ingen anledning att ta initiativ till åtgärder av det slag som frågeställarna efterlyser.

Anf. 2 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag är faktiskt djupt förvånad över det svar som jag fick av finansministern. Jag trodde, när jag kom hit till kammaren, att jag skulle få ett helt annat svar – ett svar som var mycket mera i överensstämmelse med vad generaldirektören för postverket har sagt. Herr Zachrisson har ju avvisat det här förslaget. Det finns viktiga skäl för det. Registren över tillfälliga eftersändningar är inte alls uppgjorda på samma sätt som de andra registren, och där finns stor risk att det blir fel.

Tidigare var det litet ovisst huruvida det verkligen rörde sig om en offentlig handling. Om jag inte minns fel avkunnades av kammarrätten en dom som gick ut på att registren är offentliga. Då frågade man sig också om inte vissa ändringar borde göras i sekretesslagen.

Av tidningsartiklar har jag förstätt att man kommit överens om att försöksverksamheten i Göteborg inte skulle komma i gång. Av finansministerns svar får jag en helt annan uppfattning. Jag undrar vad som gäller i detta sammanhang.

Till slut vill jag bara säga att man kan inrätta ett samhälle på två sätt. Å ena sidan kan man använda moroten: genom att inte ta upp för höga skatter och genom att inte ordna alltför mycket på politisk väg ser man till att människor blir lojala. Å andra sidan kan man känna sig tvungen att använda piskan, t. ex. i form av kontrollinstrument av det aktuella slaget. Jag beklagar om det kommer att gå den vägen.

Jag hade, som sagt, hoppats på ett helt annat svar från finansministern.

Anf. 3 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Jag ställde min fråga efter det att det kommit fram att 1983 års folkbokföringskommitté tänkt att postverket skulle engageras som ett slags skattepolis. Postverkets generaldirektör tog avstånd från den tanken, medan jag, som det påpekas i min fråga, noterade att statsministern enligt tidningsuppgifter var mera oklar vad gäller regeringens uppfattning i frågan.

Jag finner nu att finansministerns svar, för vilket jag i och för sig tackar, var nog så retoriskt till sin karaktär. Vi lever i en tid när registrering och kontroll

är på modet, och det finns naturligtvis en rad anledningar till att så är fallet. Men det ligger en risk i att nästan aningslöst göra sig beroende av kontroll och angiveri, så mycket mer som vi också lever i en tid av teknisk expansion, som vi ännu inte sett slutet på. De praktiska frågorna när det gäller att säkerställa människors legitima krav på integritet är långt ifrån lösta, och det gäller att vara särskilt observant.

En del tar de här frågorna med en axelryckning, och man kan konstatera att det redan skämmas ganska friskt om postens och brevbärarnas roll i sammanhanget, men detta har en mycket allvarlig sida. Postens uppgift som serviceorgan för allmänheten kan komma att ifrågasättas, och det var bl. a. det som generaldirektören påpekade i sin kommentar.

Finansministern begränsar sig nu till att kommentera de allmänna bestämmelserna för den rutinmässiga handläggningen av uppgifter om enskildas adresser. Det är dock inget tvivel om att utredningskommittén hade planer på betydligt mera aktiva insatser. Jag skulle vilja att finansministern förtydligade sitt svar på den punkten. Instämmer finansministern i generaldirektörens bedömning att det inte är lämpligt att postverket engagerar sig på det sätt som kommittén angivit? Bl. a. har ju postverket ett kundförhållande, och det finns en gräns för s. k. sidoåtaganden som affärsverk av postverkets typ kan ta.

Jag menar, herr talman, att det finns anledning att vara observant på myndigheters kontrolliver. De skall naturligtvis inte förtröttras i sina strävanden att se till att lagar och förordningar efterlevs, men vid utformningen av de metoder som tillämpas måste man visa respekt för människors rätt till personlig integritet.

Anf. 4 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag måste först konstatera att riksdagen år 1982 uppenbarligen inte ansåg att integritetsskyddet i något avseende hotades av att de uppgifter som vi nu diskuterar blev offentliga. Då var det närmast fråga om att privata inkassofirmor skulle snoka i registren för att plocka fram uppgifter om adresser, så att de kunde nå människor och få in sina pengar. Då var det ingen diskussion om integritetsfrågorna, och någon sådan vill ni antagligen inte ha nu heller.

Vad beträffar generaldirektör Zachrissons uttalande vet jag inte vilket kunskapsunderlag det byggde på. Jag kan bara konstatera att han hade fel i två avseenden. För det första trodde han tydligen att brevbärarna skulle springa runt och leta efter uppgifter på brevlådor och adressskyltar. För det andra kände han i varje fall då uppenbarligen inte till att det är fråga om offentliga uppgifter. Den enda skillnaden i förhållande till nuläget är att folkbokföringskommittén har tänkt sig att posten skall ställa listorna i fråga till förfogande för folkbokföringsmyndigheten. Jag tycker mig märka, herr talman, att de båda frågeställarna är något mindre fyllda av rättspatos än när de skrev sina frågor, som uppenbarligen grundade sig på lösä och ganska missvisande pressuppgifter.

Tisdagen den
7 februari 1984

*Om beskattningen
av kulturarbe-
tarnas stipendier*

Anf. 5 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag försöker alltid, herr finansminister, att vara moderat då jag talar om saker och ting. Det var därför som jag inte tog till brösttoner.

Jag tycker att det är fel att denna typ av listor, som är sammanställda för ett helt annat ändamål, nämligen för postutbärning till människorna, skall användas i de hänseenden som nu är aktuella.

Som jag sade var det inte helt klart vad lagstiftningen syftade till. Jag satt inte i riksdagen 1982, så jag vet inte hur tankegångarna då gick. Jag tror att det även kan vara fel att inkassofirmor får oriktiga adresser. Det är skillnad på om man har flyttat permanent eller om man har en tillfällig adress. En tillfällig adressändring tas emot på ett helt annat sätt och kontrolleras mindre noggrant. Det är därför som vi skall akta oss för denna typ av system.

Det är andra saker som är av betydelse – och som leder till fusk. Vi har gått alldeles för långt när det gäller att bygga ut den politiska sektorn. Vi har helt enkelt fått för höga skatter. Jag tror att vi skall försöka reformera på helt andra vägar än genom att bygga ut denna typ av system för kontroll av enskilda människor. Det vore bra också för vårt anseende utomlands.

Anf. 6 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Finansministerns påstående att postens generaldirektör inte visste vad han talade om får naturligtvis stå för finansministern själv.

Jag tror att det här finns stor anledning att vara observant. Visserligen har vi ett riksdagsbeslut om hur långt kompetensen kan sträckas när det gäller denna typ av uppgifter, men riksdagen var nog inte helt på det klara med den ambition som vi kan spåra i 1983 års folkbokföringskommittés fortsatta utredningsarbete.

Det är viktigt att vi har en klar gränsdragning. Vi måste också mycket noga se till att nya och mer expansiva uppdrag inte skall kunna verkställas. Därför är det angeläget att dels begränsa verksamheten enligt gällande bestämmelser, dels framhålla att postens uppgift är att vara ett serviceorgan för allmänheten. Vi får inte, som jag sade i mitt tidigare anförande, lägga posten sidouppgifter som gör att denna roll kommer att ifrågasättas.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1983/84:288 om beskattningen av kulturarbetarnas stipendier

Anf. 7 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Rune Ångström har frågat mig om jag är beredd att föreslå en förändring i skattereglerna för kulturarbetarnas stipendier, exempelvis genom särbeskattning även av B-inkomster.

Kulturarbetares stipendier kan vara av många slag. Beträffande nuvarande ordning kan helt kortfattat sägas att rena stipendier, dvs. stipendier som inte är ersättning för något arbete, är skattefria om de inte

utgår under så lång tid att de blir skattepliktiga som periodisk inkomst. I praxis har gränsen satts till tre år. Beskattas de som periodisk inkomst utgör de – i likhet med andra sådana inkomster – B-inkomst. Vissa av stipendierna är även pensionsgrundande.

Den nuvarande ordningen för beskattning av stipendier är inte helt tillfredsställande. Frågan har tagits upp av kulturskattekommittén, som föreslagit att de pensionsgrundande stipendierna och bidragen skall behandlas som A-inkomst. Kommitténs betänkande är f. n. ute på remiss.

Jag hyser förståelse för dem som reagerar mot att stipendier och bidrag generellt behandlas som arbetsfria inkomster. Jag vill emellertid avvakta remissinstansernas yttranden innan jag tar ställning till hur beskattningen skall ändras.

Anf. 8 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min fråga. Svaret ger mig dock anledning att fundera över om finansministern har förstätt den vidd som frågan har ur både praktisk och principiell synpunkt. Jag skall först ta upp de principiella synpunkterna.

Det aktuella fallet gäller en författarinna som fått ett arbetsstipendium på 28 000 kr. Hon är gift, och maken tjänar ca 10 000 kr. i månaden. Makarna har tre barn, och det mesta av hustruns tid går åt för att sköta barn och hushåll. Trots denna arbetsbörd har hon skrivit ett par uppmärksammade böcker, som givit mera ära än pengar. Det arbetsstipendium som hon fått och som gäller på fem år skulle hjälpa henne att betala för barnpassning, tvätt och annat jobb i hemmet, och hon skulle kunna få några timmars arbetsro.

Författarfonden är inte en institution som ger några allmosor från det allmänna – det vill jag ha klarlagt. Den är uppbyggd genom vad som kommer in via boklånen från biblioteken.

Denna författarinna får bara 4 000 kr. kvar av stipendiet trots att hon inte har någon annan egen inkomst. Arbetsstipendiet klassas nämligen, av någon outgrundlig anledning, som B-inkomst. Därigenom läggs den ovanpå makens inkomst och drabbas av en marginalskatt på 84 %. Detta skatteförfarande förvandlar i det här fallet vad författarinnan själv tjänar till ett mycket litet belopp. Det är egentligen en ganska makaber fars, men det har en mycket stor principiell betydelse. Oftast är det mannen som har den större inkomsten, och det är alltså nästan undantagslöst kvinnorna som drabbas av denna åtgärd.

Denna skattebestämmelse innebär ett hån mot jämlikhetstanken och en könsdiskriminering som helt bryter mot särbeskattningens principer. Den får en effekt som inte bara drabbar författare och andra kulturarbetare, utan den drabbar också alla småföretagare.

Men finansministern hänvisar till kulturskattekommitténs kommande förslag, och jag vill fråga: Är finansministern beredd att förändra hela B-skattesystemets regler så att det omfattas av särbeskattningens principer? Ser finansministern detta som en angelägen jämlikhetsfråga?

Nr 76

Tisdagen den
7 februari 1984

*Om beskattningen
av kulturarbe-
tarnas stipendier*

*Om den nya om-
sättningsskatten på
aktier*

Anf. 9 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Riksdagens frågestunder utvecklas alltför ofta, tycker jag mig märka, till överläggningar där det framförs krav på att regeringens ledamöter skall stå i talarstolen och lagstifta. Det kan icke vara meningen att frågestunderna skall ge sådana resultat.

Det är nu så, och jag hoppas att Rune Ångström är medveten om detta, att kulturskattekommittén redan är klar med sitt arbete och att dess betänkande är under remissbehandling. Jag har sagt att vi skall ändra beskattningen, men jag inser – det kan jag försäkra – både den principiella och den praktiska räckvidden av att särbehandla olika slag av inkomster. Därför gör jag bara den enkla reservationen att jag vill se remissutfallet, innan jag tar ställning till hur långt vi skall gå i fråga om förändring av beskattningen på detta område. Det finns också en rad andra förslag till reformering av kulturarbetarnas skatteförhållanden i kommittébetänkandet, vilka regeringen måste ta ställning till.

För att Rune Ångström nu inte skall kunna gå härifrån och säga att finansministern är ointresserad av kulturarbetarnas skatteförhållanden, på grund av att jag inte omedelbart lägger lagförslag framför näsan på frågeställaren, har jag velat göra denna principiella deklaration.

Anf. 10 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag är helt på det klara med att det inte är regeringen som stiftar lagar – det gör riksdagen. Det finns ibland skäl att fastslå den principen utifrån riksdagens synpunkt. Detta råder det alltså inget tvivel om från min sida.

Jag frågade finansministern om han ansåg att det var en klar jämlikhetsfråga och om han var beredd att ta initiativ till att föreslå en ändrad lagstiftning. Han hänvisade till kulturarbetarnas situation och den utredning som just behandlar detta avsnitt. Jag har gjort en vidare tolkning och har frågat om finansministern var beredd att över huvud taget ta upp denna jämlikhetsfråga då det gäller B-inkomsterna och deras beskattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1983/84:299 om den nya omsättningsskatten på aktier

Anf. 11 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Knut Wachtmeister har uttalat att den nya omsättningsskatten på aktier har medfört att utländska köpare av svenska aktier nu i betydligt större utsträckning förefaller göra dessa köp via utländska mäklare och att det förefaller som om skatten långt ifrån kommer att inbringa de ca 750 milj. kr. som angetts i propositionen (prop. 1983/84:48). Knut Wachtmeister har frågat mig om jag med anledning härav avser vidta några åtgärder för att återställa denna tjänsteexport.

Den nya omsättningsskatten på aktier har i dag varit i kraft i drygt en månad. Enligt min uppfattning är det alldeles för tidigt att dra några slutsatser om skattens effekter i olika avseenden. Än mindre kan behovet av ändringar i beskattningen bedömas.

När det gäller intäkterna av den nya skatten är det riktigt att siffran 750 milj. kr. nämndes i propositionen. Uppgiften angavs då som osäker och gällde endast under förutsättning att omsättningen av värdepapper i fortsättningen blev av samma omfattning som år 1983. I budgetpropositionen har intäkterna beräknats till 540 milj. kr. för budgetåret 1984/85.

Anf. 12 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka finansministern för svaret på min fråga. Tyvärr saknades – jag säger detta trots att jag inte hade väntat mig annat – den öppenhet i fråga om att ta bort oformligheter i lagstiftningen som finansministern visat i andra sammanhang.

Låt mig sedan säga att omsättningsskatten på aktiehandeln inte bara är olycklig utan också ovanligt hafsigt tillkommen. Så sent som den 17 maj förra året avstyrkte ett enigt skatteutskott en vpk-motion om omsättningsskatt på aktier. Mindre än sex månader senare ligger en proposition om en sådan skatt på riksdagens bord.

Någon remissomgång besvärade man sig inte med, och inte heller med att höra lagrådet. De sakliga invändningar från branschens sida som framfördes vid uppvaktning inför skatteutskottet föreföll först vinna gehör, men i slutändan ändrade majoriteten sig, och allt blev i stort sett som föreslagits i propositionen.

Denna osäkerhet från utskottsmajoritetens sida återspeglas i utskottets betänkande, där det heter: "— att man i vart fall inledningsvis och tills närmare erfarenhet vunnits av den nya lagstiftningen bör begränsa skattefriheten —". Detta har utgjort bakgrunden till min fråga.

Man har mycket snabbt vunnit den erfarenheten, att handeln med aktier då det gäller utländska kunder drastiskt minskar. Det är väl ganska givet, att när man skattebelägger de transaktioner som via svenska mäklare görs mellan svenska säljare och utländska köpare eller tvärtom, så kommer dessa affärer i stället att göras via utländska mäklare. Därigenom förlorar man inte bara värdefull valuta och värdet av tjänsteexporten, utan man minskar också den viktiga internationella kontakten.

För en regering som annars säger sig vilja värna om vår export kan det väl knappast vara något intresse att på detta sätt favorisera utländska mäklare i förhållande till svenska.

Börsens totalvolym under de 23 första börsdagarna har varit oförändrad, vilket innebär en dämpning av börsomsättningen med närmare 50 %, då börsindex i jämförelse med förra årets siffror gått upp 60 %. Beträffande nedgången i utlandsaffärerna avseende svenska aktier under samma tid synes minskningen bli minst 40 %.

Mina följdfrågor blir då: Anser finansministern att dessa uppgifter inger

*Om den nya om-
sättningsskatten på
aktier*

oro? Hur länge bör man enligt finansministerns uppfattning i så fall vänta, innan man vidtar några åtgärder?

Det andra avsnittet som jag berörde gällde hur mycket omsättningsskatten skulle ge i statliga intäkter. Här har finansdepartementets uppfattning svängt ordentligt, vilket motiverar ett klarläggande från finansministerns sida.

I proposition 48 anges som bekant beloppet 750 miljoner. I proposition 40 om ekonomisk-politiska åtgärder tror man på 600 miljoner, i budgetpropositionen har summan prutats till 540 miljoner och i den allmänpolitiska debatten i förra veckan tippade finansministern att den skulle bli 900 miljoner. Vilken är den summa som är aktuell och som vi skall tro på?

Anf. 13 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Knut Wachtmeister försöker blygsamt dölja sina historiska kunskaper.

För det första är den här skatten inte något principiellt nytt i Sverige. Vi hade en stämpelskatt på aktier under många årtionden. Den avskaffades under den borgerliga regeringsperioden som en bland många presenter till aktieägarna. Till vad nytta? har ofta frågats. Vi har alltså haft en skatt av den här typen, även om den var något annorlunda konstruerad än den omsättningsskatt som nu införs.

För det andra måste Knut Wachtmeister tillfälligt ha lidit av minnesförlust när han sade att skatteutskottet i maj enhälligt avstyrkte en vpk-motion i denna fråga. Ja, men skatteutskottet gjorde detta ställningstagande samtidigt som man föreslog en omsättningsskatt på 10 % - vilket uppenbarligen är någonting annat än en skatt på 1 %.

Beträffande de inkomster som detta kan ge har vi inte velat göra några glädjeprognos. Vi har precis lika små eller lika stora förutsättningar i dag som vid det tidigare tillfället att bedöma vilken omsättning det blir på Stockholms fondbörs under 1984. Jag har inte velat komma med prognoser som sedan visar sig ligga alltför högt. Vad jag sade i den aktuella debatten var att det lika gärna kan vara en omsättning på 90 som på 70 eller 60 miljarder. Därför har vi valt att ligga i underkant i våra bedömningar.

Även om vi skulle gå miste om vissa skatteinkomster eller vissa exportinkomster är ändå 540 milj. kr., eller låt mig säga en halv miljard i ökade skatteintäkter som kan användas för viktiga utgifter, inte att rynka på näsan åt.

Anf. 14 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Det förhållandet att den borgerliga regeringen avskaffade stämpelskatterna 1979 har knappast med saken att göra. Det visar bara att vi då från borgerligt håll tyckte att de var olämpliga.

Det rör sig inte alls om någon minnesförlust när jag säger att vpk-motionen gick ut på en 10-procentig omsättningsskatt på aktier. Skatteutskottet avstyrkte enhälligt och sade inte alls att man skulle kunna tänka sig en lägre beskattning. Det var ett klart och entydigt avstyrkande från utskottets sida. Det var alltså ingalunda fråga om någon minnesförlust från min sida.

Jag är fullt medveten om att finansministern inte kan stifta lagar här från talarstolen. Jag förstår också att finansministern inte avser att avskaffa omsättningsskatten på aktier. Den oformlighet som påtalades från branschens sida och som vi också diskuterade i skatteutskottet – det gick t. o. m. så långt att kammaren återremitterade ärendet till utskottet för att få rätsida på det – har inte finansministern sagt någonting om.

Detta betyder alltså att utländska mäklare gynnas på de svenskas bekostnad. Vi förlorar intäkter och valuta, och vi förlorar också de internationella kontakter som är så värdefulla för svenskt näringsliv.

När finansdepartementet angav fyra olika belopp – 750 miljoner, 600 miljoner, 540 miljoner och 900 miljoner – var det väl fullt befogat att fråga vad som gällde. Jag kan också fylla på med att fråga om finansministern har tagit hänsyn till att den här omsättningsskatten på aktier får dras av vid beräkningen av reavinsten på aktier.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1983/84:291 om Raoul Wallenberg

Anf. 15 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Karin Ahrland har frågat mig om regeringen avser att ta några särskilda initiativ under säkerhetskonferensen för att få klarhet i Raoul Wallenbergs öde och kräva hans frigivning.

Regeringen försitter inget lämpligt tillfälle att få klarhet i Raoul Wallenbergs öde. I främsta hand föredrar vi därvid direkta framställningar till den sovjetiska regeringen på sätt och vid tidpunkt som vi avgör på grundval av en kontinuerlig lägesbedömning. Denna påverkas naturligtvis i hög grad av i vad mån ny, tillförlitlig information inkommer. Någon sådan information har vi sedan länge inte erhållit.

Även om vi föredrar bilaterala kontakter är möjligheten att ta upp frågan i ett multilateralt sammanhang naturligtvis inte utesluten. Stockholmskonferensen är dock, till skillnad från ESK-konferensen i Madrid, knappast ett lägligt tillfälle. Den senares mandat omfattade mänskliga rättigheter och familjeåterföreringsfrågor. Stockholmskonferensen är som bekant begränsad till säkerhets- och förtroendeskapande åtgärder i Europa.

Anf. 16 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Frågan om Raoul Wallenbergs öde är naturligtvis inte ett ämne som hör hemma på Stockholmskonferensen. Det var således inte ett missförstånd som gjorde att jag framställde min fråga. Men Stockholmskonferensen har medfört att vi i Sverige fått visit av höga herrar från Sovjet. Enligt min och många andras uppfattning erbjöds därmed den svenska regeringen ett utmärkt tillfälle att påminna Sovjets ledare om att vi inte har glömt Raoul Wallenberg och om att vi fortfarande inte fått någon tillfredsställande

förklaring när det gäller hans öde.

Det är inte rätta tillfället att här hålla ett högtidligt tal om Wallenbergs stora humanitära insatser. De bör vara väl kända såväl för utrikesministern som för riksdagen. Kunskapen om hans insatser växer också ute i världen. Här hemma brukar debatten om Wallenbergs öde flamma upp med jämna mellanrum – åtminstone så snart ett nytt vittnesmål blir bekant. Det väsentliga är kanske ändå inte att vi ständigt talar om honom, om vad han har utträttat och om hur vi skall få klarhet i hans öde, utan det är att vi aldrig glömmer honom och, herr talman, inte försummar att vid lämpligt tillfälle ta upp den frågan – oavsett, tycker jag, om vi, som Lennart Bodström nyss sade, fått "någon ny, tillförlitlig information" eller inte. Om "någon ny, tillförlitlig information" inte föreligger, finns det säkert ännu starkare skäl att fråga dem som möjligen känner till hur det förhåller sig. Vi hade några sådana gäster i Stockholm för en vecka sedan.

Vi kan i det här fallet också stödja oss på en allt starkare opinion långt utanför Sveriges gränser. Jag vill påminna om att företrädare för andra länders regeringar också försökt att påverka Sovjet. Det hade därför varit helt naturligt om utrikesministern vid samtal med sin kollega från Sovjet också hade berört fallet Wallenberg. Jag vet att Wallenbergföreningen hade gjort en framställning i saken. Såvitt jag kunnat utröna har föreningen emellertid inte fått någon positiv reaktion från UD.

Jag menar inte att företrädare för den svenska regeringen behöver, eller borde, framföra sina synpunkter i ett officiellt tal – men ni talas ju vid i enrum. Enbart ett påpekande om det svenska folkets intresse i denna fråga hade varit på sin plats.

Jag framställde min fråga innan konferensen startade. Jag gjorde det för att påminna om möjligheten att ta upp saken. Jag beklagar att Lennart Bodström inte har tagit chansen. Han tycks inte ha vågat säga ett ord. Jag beklagar det. Raoul Wallenberg var en modigare man.

Anf. 17 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Om Karin Ahrland hedrar minnet av Raoul Wallenberg genom att jämföra hans mod med det mod som de visar som talar i Sveriges riksdag kan ifrågasättas. Dimensionerna är något olika när det gäller de gärningar som har utförts.

Det var inte feghet eller brist på mod som ledde till att jag inte tog upp denna fråga vid samtalen med den sovjetiske utrikesministern när denne var här, utan det var uteslutande en bedömning av vad som är den lämpliga vägen att nå resultat. Det väsentliga för regeringen, och för varje svensk, borde vara att klarhet bringas i fallet Raoul Wallenberg. När ett spår erbjuder sig gäller det att följa detsamma och att försöka nå resultat. Jag kan inte utlova – ingen regering har gjort det – att vid varje samtal med företrädare för Sovjetunionen inleda detta med att föra in frågan om Raoul Wallenberg eller att göra det under samtalets gång.

Vad jag däremot kan säga om den nuvarande regeringen, liksom om tidigare regeringar, är att man inte försummar något tillfälle att använda

varje minsta ledtråd för att få klarhet i vad som har hänt Raoul Wallenberg och att, om det finns något säkert spår, också söka följa detta för att om han lever utverka hans frigivning.

För den som inte är bekant med detta vill jag hänvisa till de 1 900 sidor som frisläpptes ur utrikesdepartementets arkiv 1980 och de 13 300 sidor som frisläpptes i maj 1982. De beskriver ett träget efterforskningsarbete, som är värt lika mycket som retorik från talarstolar.

Anf. 18 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tycker inte att det är lämpligt att ta upp frågan om retorik eller inte i det här sammanhanget.

Jag tar fasta på att utrikesministern i alla fall har förklarat sig vilja göra allt han kan för att bringa klarhet, när ett spår erbjuder sig.

Men jag hävdar fortfarande att man dessutom alltid måste påminna om den här saken. Jag har en bestämd uppfattning om – och det har gällt även i liknande ärenden – att det gäller att få fram budskapet till högsta möjliga person i Sovjetunionen, och det var det tillfället som fanns helt nyligen.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1983/84:301 om permissionsflyg för värnpliktiga på Gotland

Anf. 19 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Barbro Nilsson i Visby har ställt två frågor till mig om permissionsflyg för värnpliktiga på Gotland,

dels om jag kan redovisa resultatet av den utvärdering av hittillsvarande försöksverksamhet som rimligtvis måste ligga till grund för ett eventuellt beslut i ärendet,

dels om jag är beredd att medverka till att förbindelserna mellan Gotland och fastlandet för värnpliktiga även fortsättningsvis kan skötas bl. a. med hjälp av militärflyg.

Bakgrunden till frågorna är att regeringen beslutat om försöksverksamhet med viss användning av militärt transportflyg för värnpliktigas ledighetsresor till och från Gotland. Försöken inleddes den 1 januari 1983 och skulle avslutas den sista augusti samma år. För att erhålla ett bättre underlag biföll regeringen i juni en framställning om att få förlänga försöken t. o. m. mars 1984. En rapport över den hittills bedrivna försöksverksamheten har inkommit till regeringen den 21 december 1983.

Jag har ingen möjlighet att här i detalj redovisa överbefälhavarens rapport. Jag vill dock säga att försöken enligt ÖB bl. a. visat på behov av att ytterligare utreda ett antal frågor. Som exempel kan nämnas frågan om finansiering av det militära transportflyget och därvid avvägningen av kostnaderna för samtliga transportuppdrag. ÖB är vidare tveksam till att prioritera Gotlandstrafiken vid en eventuell ökad användning av försvarets

Nr 76

Tisdagen den
7 februari 1984

*Om permissions-
flyg för värnplik-
tiga på Gotland*

*Om permissions-
flyg för värnplik-
tiga på Gotland*

flygtransportkapacitet för värnpliktigas ledighetsresor.

Givetvis måste även konsekvenserna för landets kommunikationer i stort och för trafikföretagen särskilt belysas. Något förslag om att förlänga eller permanenta försöksverksamheten föreligger inte. Överbefälhavaren arbetar nu i en särskild arbetsgrupp vidare med bl. a. dessa frågor.

Rapporten bereds f. n. inom försvarsdepartementet. Jag är därför inte i dag beredd att ta ställning till vad som skall gälla efter den 1 april 1984, när försöken upphör.

Anf. 20 BARBRO NILSSON i Visby (m):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret på min fråga, även om det säkerligen inte gör de värnpliktiga på Gotland särskilt glada. Jag tror inte heller att försvarsministern är särskilt glad över att lämna detta besked, eftersom jag vet att försvarsministern har besökt Gotland och diskuterat de här problemen på ort och ställe.

Den allmänna värnplikten är och förblir grunden för det svenska försvaret. Det sade försvarsministern själv i ett tal för ett par dagar sedan. Anders Thunborg sade vidare att försvaret inte kan undantas från kraven på sparsamhet och rationalisering. Det är kanske ingen katastrof om rationaliseringen mynnar ut i färre utbildningsdagar, bara varje utbildningstimme blir effektiv. Det gör säkert soldaten mer motiverad för sin utbildning. En utvilad soldat på måndagsmorgonen och en soldat i utbildning t. o. m. fredag eftermiddag är, Anders Thunborg, ett resultat av en försöksverksamhet som nu pågått på Gotland i över ett års tid.

Försöksverksamhet med militärt organiserad flygtransport med flygvapnets Herculesplan har slagit mycket väl ut. I januari 1983 startades verksamheten, och den fortsätter efter förlängning t. o. m. mars månads utgång detta år. Under försöksperioden har alla värnpliktiga hemtransporterats med flyg varje helg, antingen i militär regi eller med ordinarie plan. Och vi vet nu – även Anders Thunborg vet det – att ledighetsresorna har blivit avsevärt mycket billigare med Herculesplan i militär regi än då man utnyttjat Linjeflyg. Trots att planen har gått utan last ena vägen, har kostnaden bara uppgått till 50 % av kostnaden för ordinarie flyg.

En försöksperiod med så många goda resultat av olika slag bör rimligtvis mynna ut i något positivt. Den bör åtminstone leda till en fortsättning av försöksverksamheten tills den senare försöksperioden också har utvärderats eller, naturligtvis ännu hellre, till en permanentning av flygtransporter till och från Gotland varje veckoslut av samtliga fastlandsvärnpliktiga på billigaste möjliga sätt.

Herr talman! Försvarets transportresurser och även andra transportmöjligheter vid sidan om reguljära förbindelser måste bli föremål för en noggrann analys i syfte att förbättra för både värnpliktiga och personal och att spara pengar åt försvaret. Det finns alltså många frågeställningar, och jag väddar till försvarsministern: Ompröva beslutet!

Jag skulle vilja ha svar på några frågor. När det gäller Linjeflyg gick avtalet ut vid jultiden. Har man förnyat det avtalet? Det kostar enormt mycket

pengar, och jag upplever det som ett mycket dåligt avtal. Varför utnyttjade man bara ett av Herculesplanen i militär regi, varför inte båda? Kan man inte t. ex. hyra in personal till planen om det inte finns andra möjligheter? Det är många frågor som människor på Gotland om och om igen undrar över och vill ha svar på. Svara bara på några av dem, så är försvarsministern snäll!

Anf. 21 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Jag vill påminna Barbro Nilsson i Visby om att vi har värnpliktiga över hela landet och inte bara på Gotland.

Jag vill också påminna om att ett delvis nytt regelsystem för värnpliktsresor infördes så sent som den 1 juli 1983. Vissa igångsättningsproblem har funnits, och regeringen har i ett par fall kompletterat bestämmelserna. Min målsättning är nu att utvärdera reseverksamheten för värnpliktiga i stort och att därefter, om behov föreligger, lämna förslag till regeringen på lämpliga åtgärder. Huvudfrågan blir därvid att prioritera tillgängliga resurser så att de värnpliktiga över hela landet till rimliga kostnader bereds möjlighet att på ett bra och drägligt sätt komma hem de helger tjänsten så medger.

Anf. 22 BARBRO NILSSON i Visby (m):

Herr talman! Jag tycker precis detsamma. Det har varit en försöksverksamhet på Gotland, vilken som jag sade bör utmynna i någonting positivt. Eftersom verksamheten har prövats först på Gotland och vi nu vet att transporterna med t. ex. båt och vidare förbindelse med järnväg inte kommer att fungera, eftersom turlistorna inte kommer att stämma, måste verksamheten ändå fortsättas på något sätt. Eftersom den har gett ett så gott resultat, tycker jag att försöksverksamheten bör utmynna i någonting, inte bara ta slut helt abrupt.

Jag fick inget svar på frågan om kostnaderna för Linjeflyg. Jag tycker nämligen att det är barockt att det skall kosta nästan lika mycket för en värnpliktig att åka fram och tillbaka från Gotland som det gör för mig att åka för ordinarie pris. Det skiljer faktiskt inte en hundralapp. Det måste vara ett enormt dåligt avtal som försvaret har träffat med Linjeflyg, om det nu inte har omförhandlats.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1983/84:304 om försäljningen från försvarets överskottslager

Anf. 23 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Görel Bohlin frågar om jag är beredd att ta initiativ till att viss användbar och t. o. m. hemlig överskottsmateriel, bl. a. radiostationer, som säljs genom FFV i stället tillförs hemvärnet.

Jag vill inledningsvis framhålla att det är, med hänsyn till hemvärnets viktiga uppgifter i krigsorganisationen, angeläget att hemvärnet fortlöpande

*Om försäljningen
från försvarets
överskottslager*

tillförs modern materiel. I de materielplaner som armén upprättar varje år fastställs hemvärnets behov av materiel, och särskilda listor görs upp. Materielen tillförs antingen genom nyanskaffning eller genom att den övertas från andra delar av arméns krigsorganisation. Enligt vad jag erfarit fungerar detta samarbete mellan arméstaben och rikshemvärnsstaben mycket väl.

Den av Görel Bohlin omnämnda försäljningen av radiostationer av typ Ra 122 har följande bakgrund. Denna radiostation används inte längre av arméns fält- och lokalförsvärsförband. Den finns ännu kvar i hemvärdnet men skall enligt planerna bytas mot modernare radiostationer. Detta utbyte har dock försenats beroende på att utvecklingen och införandet av arméns nya radiosystem – truppradio 8000 – fördröjts. Innan Ra 122-stationerna lämnats till försäljning har resp. försvarsområdesbefälhavare tillfrågats om hemvärnets behov av ytterligare sådana stationer. Sedan anmälda behov tillgodosetts har den övertaliga materielen sålts.

Vad gäller försäljningen av en kryptoapparat, som Görel Bohlin tar upp i sin fråga, vill jag erinra om att hemlig utrustning naturligtvis inte får ingå i FFV:s försäljning av överskottsmateriel. När försvaret inte längre använder eller har behov av sådan utrustning, eller den av andra skäl inte behöver hållas hemlig, kan den givetvis säljas i vanlig ordning efter beslut av försvarsgrenschefer.

Sammanfattningsvis konstaterar jag alltså, att anskaffningen av materiel till hemvärdnet sker på ett rationellt sätt, och några initiativ från min sida i den riktning som Görel Bohlin förordar finner jag inte vara påkallade.

Anf. 24 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Enligt planerna, säger försvarsministern, skall Ra 122 bytas mot modernare utrustning. Men faktum är att de nämnda stationerna har sålts ut under samma tid som hemvärdnet har dem i sin ordinarie utrustning. Nyligen såldes inte mindre än fem stationer.

Det finns, tycker jag, minst två aspekter på denna fråga.

Den ena är det slöseri det innebär att materiel som är fullt brukbar och som hemvärdnet behöver inte erbjuds hemvärdnet först. Det har skrivits ett avtal mellan försvarets materielverk och hemvärdnet om att materiel man ämnar kassera och sälja ut först skall erbjudas till hemvärdnet. Så sker emellertid inte. Hemvärdnet, som är en viktig del av vårt försvar, har alltid haft brister i utrustningen. Bristerna har under de senaste tio åren minskat i takt med hemvärnets ökade betydelse och en modernisering av hemvärdnet. Fortfarande saknas dock delar av den utrustning som huvuddelen av övriga arméns soldater och lägre förband anser nödvändiga.

Jag kan som skattebetalare verkligen ha anledning att reagera mot det slöseri det innebär att brukbara radioapparater och kraftförsörjningsaggregat till ett värde av 5000–6000 kr./st. försäljs för 50 kr./st. i stället för att komma hemvärdnet till nytta. Förutom de saker jag nu nämnt finns kikare, armväskor, uniformer, kokutrustning etc. som säljs för spottstyvvar i stället för att komma hemvärdnet till nytta. Jag känner mig upprörd över att

hemvärnet inte ens erbjuds ett andrahandsköp för att på så sätt få en acceptabel utrustningsnivå.

Den andra aspekten, försvarsministern, är allvarligare.

Vad man säljer på överskottslagret är apparatur som kan användas för att sabotera försvarets verksamhet – i första hand hemvärnets. De radioapparater jag nämnde i min fråga är sändare och ingår i hemvärnets utrustning, om än i för liten upplaga.

Försedd med en sådan sändare kan en illvillig person blockera och sätta samtliga andra apparater ur funktion inom en radie på upp till en mil. De här stationerna används f. n. av kufförsvaret, och det är – om man har kännedom om hur de används – lätt att sätta kufförsvaret ur funktion, t. ex. på flygplatser och i hamnar, där i första hand hemvärnet använder stationerna.

Dessutom kan felaktiga meddelanden sändas på hemvärnets frekvens med kanske katastrofala resultat. Ra 122 får enligt televerket inte överlåtas. Lagen säger att man skall styrka att man har rätt att inneha och bruka radiosändare. Försäljning sker emellertid vid överskottslagret utan särskild kontroll.

Vad beträffar kryptoapparaten är läget om möjligt värre. En kryptoapparat skall t. o. m. förvaras inlåst. Det framgick av försvarsministerns svar att försvarsministern delar min uppfattning på den punkten. Inköpet av kryptoapparater har rapporterats till K1/Fo 44 och rikshemvärnsstabem.

Jag vill fråga försvarsministern: Vore det inte idé att se om användbar men i viss mån utrangerad försvarsmateriel kan komma till användning inom försvaret?

Risken att intressant radioutrustning m. m. kan komma att hamna i fel händer känns oroande för mig – delar försvarsministern den oron?

Jag vill också fråga: Tyder inte detta på brister i kommunikationen mellan försvarets materielverk och hemvärnet?

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1983/84:298 om invandrarungdomarnas situation på arbetsmarknaden

Anf. 25 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Erkki Tammenoksa har frågat arbetsmarknadsministern om hon tänker vidta några åtgärder för att förbättra invandrarungdomarnas situation på arbetsmarknaden.

Eftersom jag har samordningsansvaret för invandrarfrågorna inom regeringskansliet har frågan överlämnats till mig för besvarande.

Invandrarungdomarnas situation på arbetsmarknaden är oroande. Arbetslösheten är mycket högre bland de utländska ungdomarna än bland de svenska. För att förbättra deras situation krävs åtgärder inom utbildningsom-

Nr 76

Tisdagen den
7 februari 1984

Om invandrarungdomarnas situation på arbetsmarknaden

*Om invandrarung-
domarnas situation
på arbetsmark-
naden*

rådet, inom det sociala området och inom arbetsmarknadsområdet.

De nya sysselsättningsskapande åtgärder som nyligen har beslutats av regeringen och riksdagen och som har börjat tillämpas efter årsskiftet syftar bl. a. till att stärka svaga grupperns ställning på arbetsmarknaden. Invandrarungdomarna är en av de grupper som genom dessa åtgärder kan få förbättrade möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Den nya formen av varvning av beredskapsarbete och utbildning inom den kommunala sektorn samt det nya rekryteringsstödet inom det enskilda näringslivet är arbetsmarknadspolitiska åtgärder som har bedömts lämpliga för att möta bl. a. invandrarungdomarnas behov. Den nya lagen om ungdomslag är också ett medel att ge invandrarungdomarna arbete och arbetslivserfarenhet.

Enligt en redogörelse som invandrarverket nyligen har lämnat till regeringen pågår inom flera myndigheter arbete med att förbättra invandrarungdomars situation. Arbetsmarknadsstyrelsen har t. ex. initierat projekt där man prövar nya förmedlingsmetoder, yrkesvägledning och yrkesutbildning på modersmålet. Vidare prövas beredskapsarbete för ungdom inom invandrarorganisationerna kombinerat med utbildning. Inom skolöverstyrelsen finns också projekt som syftar till att minska arbetslösheten bland invandrarungdom, t. ex. genom särskilda insatser inom studie- och yrkesorienteringen. Jag vill också här särskilt nämna att jag inom ramen för regeringens industriprojekt har avsatt särskilda medel för att rekrytera flickor med invandrarbakgrund till industrin, bl. a. genom en satsning på datautbildning. I årets budgetproposition har jag redovisat ytterligare åtgärder som vidtagits.

Jag ser liksom Erkki Tamménoksa mycket allvarligt på invandrarungdomarnas sysselsättningssituation. Anpassade arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste prövas och utvecklas för att möta deras behov. Jag anser att de generella sysselsättningsskapande åtgärder som regeringen har vidtagit och som jag har redovisat bör ge goda förutsättningar för detta.

Anf. 26 ERKKI TAMMENOKSA (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det positiva svaret. Jag ställde min fråga därför att jag har fått oroande rapporter från olika håll i landet, och frågorna har gällt invandrarungdomarnas situation i arbetslivet. Om antalet arbetslösa ungdomar är stort, så är motsvarande antal för invandrarungdomar 3–5 % högre. Det rör sig om 20 % arbetslöshet på vissa orter.

Jag vet att vissa åtgärder har vidtagits, som nu har redovisats här, t. ex. speciella projekt, arbetslag, förberedande kurser och särskilda insatser för svårplacerade. Dessutom tillkommer beredskapsarbete och förberedande kurser och de åtgärder som statsrådet här har nämnt.

Jag tror att man inte har gjort tillräckligt inom utbildningsområdet. Nu behövs det fantasi för att hjälpa ungdomar som av vissa anledningar har misslyckats i sin utbildning eller fått avbryta den. Det sistnämnda är mycket vanligt för invandrarungdomar.

Jag har skrivit en motion om särskilda folkhögskolekurser för

invandrarungdomar, men jag skall återkomma till denna fråga vid senare tillfälle.

Stora förväntningar finns givetvis även när det gäller den nya lagen om svenskundervisning. Den kommer också att bidra till en del förbättringar.

Min följdfråga gäller emellertid rapporter och undersökningar som jag fått av LO-distriktet i Malmöhus län, där man har konstaterat att andra generationens invandrare inte har erbjudits arbete trots att deras skånska har varit klanderfri och trots att det funnits lediga arbeten. Attityderna hos arbetsgivarna har ändrats när de har träffat de arbetsökande personligen. Arbetsförmedlingen har stått maktlös.

Det stod i tidningarna häromdagen att invandrarna har bytt namn för att över huvud taget kunna komma i fråga för lediga arbeten. Detta hjälper ju inte, om hudfärg eller annorlunda utseende får avgöra.

Min fråga är: Anser statsrådet att det här kan bli fråga om att tillämpa diskrimineringslagen?

Anf. 27 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Liksom Erkki Tammenoksa ser jag mycket allvarligt på det slag av diskriminering i arbetslivet som han ger exempel på. Det är inte alldeles ovanligt med just etnisk diskriminering i arbetslivet.

Diskrimineringsutredningen har gett många exempel på detta i boken Vittnesmål och i sitt betänkande Lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet. Bl. a. har länsarbetsnämnden i Malmö redovisat flera exempel på personer med invandrarbakgrund som bytt namn för att lättare få arbete.

Nu har diskrimineringsutredningens betänkande varit ute på remiss, och vi arbetar för fullt i departementet med en remissammanställning. Därefter skall regeringen ta ställning till hur den bäst skall kunna komma åt den här formen av diskriminering. Men samtidigt, herr talman, vill jag slå fast att vi alla har ett ansvar för att de invandrare och flyktingar som tas emot i Sverige inte utsätts för trakasserier och diskriminering, varken på arbetsmarknaden eller i övrigt.

Sedan vill jag bara ge en liten kommentar till det Erkki Tammenoksa inledde med. Liksom han tycker jag att det är mycket viktigt att vi här varvar utbildning och praktik, och inte minst att vi använder exempelvis folkhögskolekurser. Det har nämligen visat sig att detta är en mycket bra utbildningsform för invandrarungdomar. 1 500 arbetslösa har fått plats på folkhögskolor.

Anf. 28 ERKKI TAMMENOKSA (s):

Herr talman! Statsrådet och jag är tydligen ense. Den arbetsmarknadssituation som nu uppkommit i landet får inte medföra att invandrarna behandlas på annat sätt än övriga medborgare.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 76

Tisdagen den
7 februari 1984

Om invandrarungdomarnas situation på arbetsmarknaden

9 § Anmäldes och bordlades

Redogörelse

1983/84:15 Fullmäktiges i riksbanken förvaltningsberättelse för år 1983

Förslag

1983/84:16 Fullmäktiges i riksbanken förslag om disposition av riksbankens vinstmedel för år 1983

10 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1983/84:2540 av *Christer Eirefelt m. fl.*

1983/84:2541 av *Lars Werner m. fl.*

Teckning av ytterligare aktier i Post- och Kreditbanken, PK-banken, m. m. (prop. 1983/84:98)

11 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 6 februari

1983/84:98 av *Gunnar Biörck* i Värmdö (m) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om sjukvården i krig:

Under flera år har jag genom frågor och interpellationer försökt förmå ansvariga statsråd att tillse att sjukvården i krig förbereds på ett ansvarsfullt sätt. Resultaten har inte varit särskilt tillfredsställande, delvis beroende på den avlyftning av ansvar från statsmakterna till landstingen som undan för undan skett, samtidigt som de senare av olika skäl underlåtit att svara upp mot de nya uppgifterna.

Läsningen av socialstyrelsens programplan för hälso- och sjukvården, socialtjänsten samt hälsoskyddet i krig 1984-89 ger förnyad aktualitet åt mina tidigare farhågor. Det är inte särskilt betryggande att läsa att "de olika faktorer som skall vägas in i uppdraget var för sig och tillsammans är så komplicerade att socialstyrelsen inte nu anser sig kunna lägga fram konkreta förslag till hur beredskapsplanering för *en försörjningskris av olika längd* (!) skall utformas och medelsbehovet härför". Den 131 sidor långa skriften i A4-format innehåller en mängd ord och fraser, delvis i upprepningens form, men av huvudsaklig innebörd att "*sedan en längre tid tillbaka pågår förhandlingar mellan staten och landstingen hur uppdelning av arbetsuppgifter m. m. skall utformas för genomförande av de beredskaphöjande åtgärderna i fråga om försörjning med sjukvårdsmateriel av förbrukningskaraktär, varom statsmakterna beslutat. --- Förhandlingar och därav följande konkreta uppföljningsverksamheter har visat sig mera tidsödande än vad som från början kunde förutses. ---*"

Riksdagsbeslutet 1981 innebär att sjukvårdshuvudmännen skall bära det fulla ansvaret för hälso- och sjukvården även under krigsförhållanden. Deras villighet och förmåga att göra detta om krig skulle drabba oss i år eller något av de närmaste åren förefaller diskutabel. Inte heller är enligt programplanen "tillgängliga personalresurser" tillräckliga för att lösa socialstyrelsens beredskapsuppgifter (vilket nogsamst framgår av publikationens innehåll). Den beredskapslagrade utrustningen är huvudsakligen från 1950- och början på 1960-talen samt från tiden efter 1977. Den äldre utrustningen kan inte utnyttjas för behandling enligt moderna principer inom fredssjukvården (och förmodligen inte heller i krigssjukvården). Vårdannexen för *somatisk akutsjukvård* har ingen "egentlig diagnostik- eller behandlingsutrustning". Samtidigt har det visat sig "nödvändigt att delvis höja tidigare siffror för skadeutfallet i krig". Närmast häpnadsväckande är formuleringen att "Socialstyrelsen har påbörjat ett arbete med att *ta fram en s. k. grundsyn* för skydd mot B-(biologiska) stridsmedel inom den civila delen av totalförsvaret". *Resurserna* för att "bearbeta" planeringen av sjukvård vid insats av kärnladdningar samt kemiska stridsmedel är "begränsade". År 1987 kommer försörjningsberedskapen för sjukvårdsmateriel och läkemedel vid en långvarig försörjningskris *inte* att vara säkerställd, utan endast *kartlagd*(!).

Mot denna bakgrund anholder jag om kammarens tillstånd att fråga biträdande socialministern fru Gertrud Sigurdsen om statsrådet anser sig kunna försäkra svenska folket att vår sjukvårdsberedskap i krigsfall under det närmaste året är tillfredsställande, och om inte, på vilket sätt statsrådet är beredd att åstadkomma en annan och bättre tingens ordning.

12 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 6 februari

1983/84:322 av Karin Ahrland (fp) till statsrådet Bengt Göransson om finansieringen av Sveriges Radios framtida verksamhet:

Finansieringen av Sveriges Radios framtida verksamhet framstår som ett allt större problem. Från olika håll har därför framförts tankar på att reklamfinansiering skulle ge ett väsentligt bidrag för att säkerställa ett framtida brett programutbud.

Jag vill därför fråga kulturministern:

Är statsrådet beredd att ge tilläggsdirektiv till massmediekommittén av innebörd att överväga reklamfinansiering för att Sveriges Radio skall kunna tillhandahålla ett brett utbud av program?

Tisdagen den
7 februari 1984

1983/84:323 av *Nic Grönvall* (m) till statsrådet Birgitta Dahl om utnyttjandet av svensk kärnvärmeteknologi:

*Meddelande om
frågor*

Jordbruksministern uttalade under den allmänpolitiska debatten att försurningen av mark och vatten, som i allt väsentligt förorsakas av förbränning av fossila bränslen, är ett av våra allvarligaste miljöhot. Han uttalade vidare: Koldioxidproblemets effekter på klimat och växtlighet oroar i allt högre grad.

Anser energiministern mot bakgrund härav att vi i Sverige kan avstå från att utnyttja svensk kärnvärmeteknologi?

1983/84:324 av *Margó Ingvardsson* (vpk) till civilministern om borgerliga namngivningsceremonier:

Borgerlig vigsel och även i viss mån borgerlig begravning stöds av samhället och är accepterade som alternativ till kyrklig ritual. När det gäller namngivande av barn finns det inget borgerligt alternativ till det kristna dopet. Föräldrar som står utanför statskyrkan kan också önska ge sitt barn ett högtidligt välkomnande genom en officiell namngivningsceremoni.

I Gävle har kommunen börjat praktisera borgerliga namngivningsceremonier. F. n. utreds frågan om kommunal service vid borgerliga namngivningar skall permanentas i Gävle precis som borgerliga vigslar.

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga civilministern:

Avser regeringen att föreslå några åtgärder för att borgerliga namngivningsceremonier skall få samhällets stöd och bli ett alternativ till den kyrkliga ritualen?

13 § Kammaren åtskildes kl. 16.01.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert